

Pius II. an alle Christgläubigen. Er verbietet ihnen mit Verweis auf seine gegen Hz. Sigismund und dessen Anhänger erlassenen Bullen jeglichen Kontakt mit den Delinquenten. Verboten ist auch jeglicher Waren- und Reiseverkehr durch die Gebiete Hz. Sigismunds. Bei dreimaligem Verstoß gegen das Verkehrsverbot treten automatisch alle gegen Hz. Sigismund verhängten Strafen in Kraft. Kleriker, die drei Monate in der auf diese Weise über sie verhängten Exkommunikation verharren, sollen alle Benefizien verlieren bzw. zum Erwerb neuer Benefizien unfähig sein.

Kopie (gleichzeitig): BERNKASTEL-KUES, *StiA*, *Cod. Cus.* 221 p. 58-61 (= K¹); BOZEN, *StA*, *Codex Handlung* (ehemals INNSBRUCK, *TLA*, *Cod.* 5911) f. 411^r-413^v (= H); MÜNCHEN, *StB*, *Clm* 23783 f. 153^r-154^r; ROM, *Arch. Vat.*, *Reg. Vat.* 503 f. 424^r-425^r (= V²); ROM, *BAV*, *Cbig. C.* VII.217 f. 16^{rv} (= C).

Regest: Jäger, *Regesten I* Nr. 354; Brosius/Scheschkewitz, *RG VIII* 727 Nr. 5215.

Erw.: Meuthen, *Besetzung des Thurgaus* 81; Baum, *Eidgenossen* 13.

Unser Text folgt der Kopie V aus dem vatikanischen Register. Die Varianten von K und H sind vermerkt.

Pius etc. universis Christifidelibus presentes litteras inspecturis salutem etc. Pastorale officium exercentes incumbere conspiciamus cure nostre in oves nobis creditas non solum salutis reficiamus pabulo, sed eas etiam a luporum morsibus et deviis preservemus. Dudum siquidem Sigismundum ex Austrie principibus eiusque furoris satellites ob immane sacrilegium in personam dilecti filii nostri Nicolai
5 tituli sancti Petri ad vincula presbiteri cardinalis et episcopi Brixinensis in sanctissimo die Pasche (13. April 1460) per ipsos commissum post diutinam expectationem et legitimum processum per nostram sententiam iusticia perurgente excommunicationis et anathematis sentencias utque reos criminis lese maiestatis ac perpetue infamie, banni, diffidacionis, privacionis honoris et feudorum ecclesiasticorum atque bonorum omnium confiscacionis aliasque iuris penas declarantes dampnabiliter incidisse terrasque
10 et dominia per eos detenta et ad que accesserint, quamdiu inibi fuerint, ecclesiastico etiam subicientes interdicto³), licet mandaverimus, ne quis eidem Sigismundo et aliis declaratis huiusmodi quovismodo communicaret, nichilominus, uti accepimus, quam multi sub pretextu ignorancie premissorum, ceteri vero avaricie cecitate abducti, prefato Sigismundo, qui totus in reprobum sensum datus censuras spernit ecclesiasticas, interdictum violat et dei sacerdotes in divine maiestatis contemptum sacra prophanare
15 compellit, ecclesiam dei et eius auctoritatem fidemque catholicam despicit et, quantum in eo est, penitus satagit conculcare, publice communicare ac per terras et dominia per eum et complices eius huiusmodi occupata iter facere non desistunt.

Nos igitur attendentes, quod per pestiferam communionem huiusmodi plurimi fideles coinquinantur ac perfidus ille, quem etiam nuper, quia contra constitutionem nostram Mantue editam⁴) a sententia et
20 processibus nostris antedictis iuris scripti et quas iam inciderat penas etiam antedictas evasurum se putans ad futurum concilium appellare huiusmodique pretensas, frivolas, inanes, sediciosas et contumeliis ac mendacis plenas appellaciones diversimode publicare et in eis persistere non formidavit⁵), excommunicationis sententia(m), a qua, nisi in mortis articulo, per alium quam Romanum pontificem absolvi non possit, ac penas, quas rei criminis lese maiestatis et heretice pravitatis fautores incurrere dinoscuntur,
25 unacum testibus et notariis eisdem pretensis appellacionibus in scriptis iuxta dicte nostre constitutionis continenciam ac alias nostras litteras desuper emanatas iterum declaravimus incidisse⁶) suique satellites huiusmodi in suis perversitatibus animantur eoque plus gaudent, quanto plures secum abducere valeant in errorem, harum serie apostolica auctoritate omnibus et singulis personis tam ecclesiasticis quam secularibus quibuscumque, etiam si regali, reginali aut pontificali seu alia quacumque prefulgeant
30 dignitate districtius inhibemus, ne quis eorum cum ipso Sigismundo et satellitibus suis declaratis antedictis quevis commercia ac communionem aliquam quoquomodo habeat aut de ultramontanis partibus per loca et dominia, que ipse Sigismundus aut sui satellites antedicti in Athesi et circa illam detinent, ad Romanam curiam seu Venecias aut alium Ytalie locum veniendo seu inde recedendo viam faciat seu merces per illa ducat aut reducat sive duci aut reduci procuret aut quevis alia commercia argenti, salis aut

2 conspiciamus: prospiciamus K. 4 immane: humane H. 13 vero: autem K. 20 iuris scripti: fehlt in V, ergänzt nach K. 31 habeat: habeant K. 33 recedendo: redeundo H.

vini seu alterius generis in eisdem locis et dominiis exerceat quoquomodo, ipsius Sigismundi et suorum 35
perversitate et rebellione huiusmodi durante.

Contrarium vero facientes dictam excommunicationis sententiam, a qua etiam, nisi in mortis articulo
constituti, per alium quam Romanum pontificem absolvi non valeant, incurrere volumus eo ipso absque
alia declaratione quacumque ac quod illi ex eis, qui ecclesiastici fuerint et dictam excommunicationis
sententiam per tres menses animis sustinuerint induratis, post lapsum trium mensium huiusmodi 40
omnibus et singulis beneficiis ecclesiasticis, curatis et non curatis, canonicatibus et prebendis, officiis,
administracionibus ac dignitatibus quibuscumque, que obtinent seu ad que ius eis competierit, sint etiam
ipso facto sine quavis alia declaratione privati, que et sic vacare decrevimus per presentes quodque illa
per collatores, ad quos illorum collatio spectaverit, aliis bene meritis conferantur; qui vero ex illis benefi-
ciati non fuerint, ad obtinendum ecclesiastica beneficia in futurum in(h)abiles penitus existant. Verum 45
cum multiplex transgressio non alleviet sed aggravat peccatum, volumus insuper et dicta auctoritate
decernimus, ut si qui huiusmodi nostris inhibitione, voluntate et decreto contemptis, censuras vilipen-
dendo ecclesiasticas, pluries dyabolo instigante, dicto Sigismundo et suis prefatis communicaverint aut
per terras et dominia predicta iter fecerint seu commercia inibi habuerint, postquam tribus vicibus hoc
peregerint, cum sic non nisi eiusdem Sigismundi et suorum complicum fautores, adherentes et auxilium 50
prestantes merito censendi sint, eos omnes et singulos post tercium actum presumptum huiusmodi
omnes et singulas sententias et penas, quas dictus Sigismundus suique complices ob premissa declarati
sunt incidisse, similiter incidere et illaqueari volumus, ac ut tales nunciari sine alio nostro mandato quo-
cumque.

Ut autem presentes nostre littere ad omnium noticiam valeant pervenire, easdem in cancellaria aposto- 55
lica necnon audiencia litterarum contradictarum legi et publicari ac valvis seu portis basilice principis
apostolorum de Urbe affigi volumus atque mandamus. Nulli ergo etc. nostre inhibitionis, constitutionis
et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc. Datum Rome apud sanctum
Petrum anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo sexagesimo, idus novembris, pontifica-
tus nostri anno tercio. 60

De curia
S. Crusiati⁷⁾

35 et suorum: *a.R. eingefügt V, fehlt H.* 37 dictam: in dictis tam *H.* 45 inhabiles: *em. inabiles V.* 49 tribus
vicibus: *a.R. von der Hand des NvK* nota tribus vicibus *K.* 53 nunciari: denunciari *HK.*

1) *Geschrieben und notariell beglaubigt vom Notar Hieronymus, filius magistri Francisci de Molendino, Bürger von Belluno; vgl. Nr. 6281 Anm. 2. Über dem Text von der Hand des Peter von Erkeleuz: Copia bulle, in qua mandatur, ut nullus per Athesim et dominia Sigismundi viam faciant.*

2) *Neben dem Text: Ja(cobus) Papiensis (Jacopo Ammanati Piccolomini, päpstl. Sekretär). Darunter: Inhibetur omnibus ne transeant cum mercaturis super territoriis Sigismundi olim ducis Austrie etc.*

3) *S.o. Nr. 6281 (1460 August 8).*

4) *Die Bulle „Excecrabilis“ vom 18. Januar 1460; s.o. Nr. 6382 Anm. 7.*

5) *S.o. Nr. 6291 (1460 August 13) und 6347 (1460 September 9).*

6) *S.o. Nr. 6382 (1460 November 2).*

7) *Stephanus Crusialiati, päpstlicher Kanzleischreiber; s. Pitz, Supplikensignatur 171.*